

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Pasteye Vande Calvinisten Ontdeckt Rakende het
opnemen vande grontregghelen Der Oude Ketteren**

Hazart, Cornelius

Antwerpen, 1670

Het Tweede Tractaet Vande vervalschinghen vande Schriftuere.

urn:nbn:de:hbz:466:1-34133

HET TWEEDE TRACTAET

Vande vervalschinghen vande Schrif- tuere.

VOOR-REDEN

AL-hoe-wel Martinus Lutherus vele ongherijnde
saeken op het papier heeft ghestelt/soo ist noch-
rang dat hy cene schoone bemerckinge heeft/schry-
vende teghen de Calviniften ofte Sacramentarijfen: Sy
komen/seyt hy / teghen ons schreeuwen / betwijfel
ong dit of dat upt de Schrifstuere/daer-en-tuffe gien
hebben sy ons van de waere Schrifstuere/ door h-
re voddighe hy-boeghsels / ende verbalschinghen
berooft: Want als sy / onder andere / teghen ons
roepen: Bewijst upt de Schrifstuere dat Christus
Lichaem wesentlijck tegenwoordigh is in't Dac-
mael/ en dat wy huij boozstellen de klare woord-
dat is mijn lichaem, sy segghen dat en moet soo niet
berstaen worden / want dat is te segghen dat het
hzoodr is een tecken des lichaems: Wel/ seght Lu-
cher, wat komt ghy ons bzaeghen na de Schrifstuere/
als ghy ons de selbe hebt ontnomen met die re ber-
bzaepen naer utwe sorte phantasije? Dese bemere-
kinghe van Martinus Lutherus sullen wy in dit schrif-
noch meer gaen upt-bzeyden / ende toonen hoe de
Calviniften in vele stucken den Bijbel verbaert ende
verbalscht hebben/ om nu niet te spreken dat se niet
een van hunne gheloofs- stucken en konnen betwij-
sen / sonder afdoen of toedoen / 't welck wy op een
ander tijdt hebben begost/ ende / met de Godoelste-
ke gratie/ op sijnen tijdt sullen voltrecken.

EERSTE CAPITTEL.

Eerste vervalschinghe.

Den h. Apostel 1. *Timoth.* 4. v. 10. seght: Godt, die den Salighmaecker is van alle menschen, maer aldermeest van de gheloovighen.

Soo staeter oock inden Luterschen Bijbel / t'Antwerpen ghedrukt by Jan van Loec, in 't jaer 1546.

Item in den Bijbel ghedrukt tot Embden by Stevan Meroman in 't jaer 1558.

Item in den Geuschen Bijbel ghedrukt tot Delft by Albert Hendrix, in 't jaer 1580.

Mer dese bemerckinghe op den kant: Salighmaker te segghen die alle menschen bewaert ende onderhout.

Item in den Bijbel ghedrukt tot Delft by den Anno 1581.

Item tot Delft by den selven Anno 1582.

Item tot Delft by Bruyn Hermans, Schinckel, Anno 1586, met dese bemerckinghe op den kant / Salighmaecker is te segghen / die alle menschen bewaert ende onderhout.

Item tot Amsterdam by Jan Bartholomeeussen, Anno 1611.

Item t'Amsterdam by Paulus van Ravestejn Anno 1624.

Item t'Amsterdam by den selven. Anno 1635.

In alle dese Geuiche Nederlantsche Bijbels / gelijck oock in de Fransche die ghedrukt zijn gheweest van

jaer 1538. tot 1622. heeft altydt ghestaen dit woord Salighmaker, overgheset uyt het Grieksch woord *σωτηρ*, 't welck volghens de bekentnisse

van Beza self / eygentlyck is Salighmaker te segghen /

ende alsoo wordet het van den Dordrechtschen Bijbel oock / op twintigh andere plaetsen / vertaelt; Mer

opghenstaende heeft de Synode van Dordrecht dit woord Salighmaker, in den lesten Bijbel gedrukt

tot Leyden by Paulus van Ravestejn, uyt-gebreuyt / ende

de in de plaetse gheftelt / het woordcken / behouder, alfoe is het ten leften in den text felbe ghekomen / 't ghene te vozen in de Bybels van 't jaer 1580. ende 1606. alleenlyck stont op den kant.

Hoe hebben de Calviniften soo stout ghewest hare byle handen te staen aen de schryfture om dese plaets te veranderen ende verbalschen / teghen hunnen eygen text die nu hondert jaeren het woordcken Salighmaker hadde ghehad: teghen den oytigenen Grieckchen text: teghen alle de H. Vaders: teghen den eygenboom van het Grieksch woordcken *σωτηρ*, soo dit van de gheleerde / Scapula, Henricus Stephanus, ende andere vertaelt wordt: hoe hebben sy dit durven bestaen / ende stellen dat Godt den behouder ofte bewaerder, ofte beschermder, soo sy dit meer verklaren in hunne bmerckinge / van alle menschen is: Is het dan al een dinghen de menschen te bewaren, ofte beschermen, ofte behoeden, ende de menschen saligh te maken?

En kan / segghen sy hier in desen sin soo niet genomen worden / om dat Godt gheen Salighmaker en is als van de gheloovighen.

W. I. hoe? kan het hier in desen sin soo niet ghemomen worden: soo hebben dan de Calviniften hondert jaeren veriepdt ende bedrogghen gheweest als sy in hunne bybel lasen dat Godt den Salighmaker van alle menschen was.

En anderen / den selben H. Paulus die seght 1. Cor. 5. 15. dat Christus voor alle menschen ghestorven is, die seght oock 1. Tim. 1. 15. dat hy in de wereldt ghekomen is om te sondaren saligh te maken. hoe kan hy dan segghen dat Godt gheen Salighmaker en is als van de gheloovighen: daer Paulus noch updruckelijck hoeght dat hy een Salighmaker is / aldermeest van de gheloovighen / verbolgens oock van alle andere. Want ghelyck hy seght Galat 6. 10. Laet ons goet doen aen alle, maer meest aen de huysgenooten des geloofs: soo seght hy Godt is den Salighmaker van alle menschen, maer meest van de gheloovighen: 't is seker dat hy in de eerste spreuke begeert dat men niet alleen aen de

gemooten des geloofs sou goet doen/maer oock
 en alle ander e menschen / ergo 't is seker dat hy
 seght dat Godt den Salighmaker is niet al-
 leen van alle gheloobighen/ maer oock van alle men-
 schen/ want beyde de spruken zijn gelijk. War'er
 niet ofte niet/ de Calvinisten kunnen hier sien booz
 woogh/ dat hunne eyghen/ ende de oude texen van
 alle tyden verbalscht zijn.

II. CAPITTEL.

2. Vervalschinghe.

Wat dat hunne sotte phantasie niet toe-laet
 Priesters te hebben in 't nieuwe Testament /
 hebben sy verscheyden plaetsen van de schizme
 verbalscht die van de Priesters uytzucke lyck spru-
 ken.

In hunnen Bybel ghedruckt tot Delft by Albert
 Andriex anno 1580. staet 1. *Timoth.* 4. 14 En vergheet
 te gaven niet die in u is (den Apostel spreekt tot eenen
 bisschop) door de oplegginghe der handen des Priester-
 ops, dat is/ staet op den kant/ tot het officie des Ou-
 derlingx.

Soo staet'er oock in den bybel gedruckt tot Delft
 by den selven anno 1581.

Desghelijcx gedruckt tot Delft by den selven anno
 1581.

Wederom in dien gedruckt tot Delft by Bruyn Her-
 mann Schinckel anno 1606.

Item ghedruckt t'Amsterdam by Paulus van Rave-
 ley anno 1624.

Den lesten ghedruckt t'Amsterdam by Paulus Aertz
 van Ravensteyn anno 1635.

Desghelijcx heeft'er ghestaen in alle de Fransche
 Bybels ghedruckt van het jaer 1546 tot 1558 in het
 14. Capittel van de handelinghen der Apostelen v. 23.
 Paulus ende Barnabas hebben Priesters ghestelt in elke
 kercke,

Tot dat ten lesten die van de Synode van Nordrecht ende die van Geneve dese woordcken / Priesterschap ende Priesters, hebben verandert in het woordcken Ouderlinckschap, ende Ouderlinghen, ende alsoo het Priesterschap ende Priesters van 't nieuwe Testament uyt het Woordt Gods gheueghyt:

Indien sy segghen dat Priesters en Ouderlinghen al het selue beteekent: Iek segge dat dit onwaerachtigh is: Want de Priesters wierden ten tijde vande Apostelen ende noch hedens daeghs / gheueghyt door oplegginghe der handen, soo als Paulus dit uytduckelijck seght 1. *Timoth.* 4. 14. ende de Ouderlinghen by de Calvinisten wordt gestelt sonder dese oplegginghe der handen / gelijk men kan sien in de Fransche discipline van de Ministers *Chap.* 3. *Art.* 1. soo was dan het Priesterschap ende Priesters / ten tijde van de Apostelen / wat anders / als het ghene dat de Calvinisten nu Ouderlinckschap ende Ouderlinghen noemen: berouwen de schrifture vervalscht / ende den Apostelen a. d. d. doen spreken als sijne meyninghe was. Doorders / alle Priesters ten tijde van de Apostelen / en waeren gheene Ouderlinghen / want *Timotheus* was doord de oplegginghe der handen tot Priester gheueghyt / ende nochtans by was jonck van jaeren / want den *H. Paulus* seght tot hem: Siet toe, dat niemant uwe jonckheydt verachte: Soo is'er dan groot verschil tusschen Priester en Ouderlinck.

Ten lesten / eer de Calvinisten in de wereldt quamen en was'er niemant op 1500. facten gheweest / die oyt ghedacht hadde dit woordcken Ouderlinghen, ofte Ouderlinckschap te ghebruycken / ofte in de schrifture te stellen in de plaetse van Priesters of Priesterschap, sae self niet het meeste deel van de Geueche Nederlandtsche Bijbels, gedrucht van 't jaer 1580. tot 1638. ghelijck wy hoven ghesien hebben: Magh nu de slechte ghemeente der Calvinisten niet bylijck proncken / en vast gaen op soodantige reypen die men haer berkeerdelijck stoekt in de handt?

III. CAPITTEL.

3. Vervalschinghe,

Alsoo alle Sectarisen maer namelijck de Calvinisten groote vbanden sijn van alle lijf-kastijdingen/ so sal het oock de pijn weert sijn te sien hoe-se sich ghejaep ende gewent hebben om dit godtzuch- tigh werck upt de schyftuere te roepen.

Den h. Apostel Paulus. 1. Cor. 9. 27. hadde allejt sijn ghetweest/ volghens den Latijnschen text: Ick castijde mijn lichaem, en volghens den Griekschē text/ so slae het vol blauw plecken ghelijck dat alle de meerste in de Griekschē tale verstaen hebben / sae ghe- staet het den Dordrechtschen Bijbel selve verstaet op den 18. het Griekschē woorden *στυμμιζω*, beteekent/ want onder de ooghen slaen: Wat hebben de Sectari- ghe daen? dit kastijden ende slaen van het lichaem/ welck Paulus bekent selve ghezupcht te hebben/ hebben sy upt de schyftuere ghemonstert.

Den Lutherschen Bijbel t' Antwerpen ghedrukt by Jan van Loec anno 1546. heeft in de plaetse gestelt: Ick castijde ende dvinghe mijn lijf.

Den Bijbel t' Embden ghedrukt by Steven Miero- nin anno 1558. stelt: Ick verdoove mijn lichaem.

Den Geuschen Bijbel tot Delft ghedrukt by Albert Hendricx anno 1580. stelt: Ick onderworpe mijn lichaem.

Die selve hebben de bybels ghedrukt van 't jaer 1618. tot 1635.

Den langen lesken den bybel vande Synode van Dordrecht, stelt: Ick bedwinghe mijn lichaem.

Knoot nu dit altemael saemen/ temmen, verdooven, onderworpen, ende bedwinghen. Nocht en hadde men te voren in den text van de schyftuere set dier- ghelijcken ghelesen / maer altydt Ick castijde in alle Latijnsche bybels / ofte in alle de Griekschē, ick slae het vol blauw plecken, of slae het onder de ooghen: Soog dan desen text hier wederom van de Calvinisten verbaesht.

IV. CAPITTEL.

4. Vervalschinghe.

Ghelijck de Calvinisten groote haeters van alle lijf-kastijdinghen zyn / soo zyn-se oock gheerne mindere versmaders van de overleveringhen:

Oock soo den H. Apostel Paulus 2. *Thessal. 2. 15.* uyt-druyckelijck seide: Onderhout de overleveringhen, in 't latijn: Traditiones, in 't Grieckisch. παραδοσις, 't welck in onse Nederduytsche tale in gheender manieren en kan anders vertaelt worden als overleveringhen. Ofse te overghevinghen, daer hebben sy mede dit woordt uyt de Schrifftuere ghemonstert / naer dat het vijftien hondert jaeren in den originelen text hadde ghesten / sae in alle de Geusche Bybels self van Genes. 2. ghebeyndt zyn ghetweest van 't jaer 1538. tot 1568. M. hebben sy dan in de plaetse gheset de Francken, hebben gheset / leeringhen, die van de Synode van Dordrecht, insettingen. Met dese vervalschinghe hebben sy saemen de overleveringen uyt hunne Kercke gheroept / niet alleen stryden te ghen den oprechten Grieksehen Text / maer oock teghen de H. Vaders / die dese voorszeyde plaetse van Paulus ghebeyndt hebben om te bewijzen dat de Kercke oock mondelinghe overleveringen moest aenbeerden ende onderhouden.

V. CAPITTEL.

5. Vervalschinghe.

Liet ons nu sien hoe-se gheleest hebben met de plaetse van den H. Paulus *Ephes. 5. 32.* Daer hy seght / volghens alle de oude texten / sprekende van het houwelijck: Dit is een groot Sacrament, ick segge in Christo, ende in de ghemeente: 't is onghelooft

hoer dese plaetse hebben ghemartelt om niet te
bekennen dat het houwelijck een Sacrament is.

Hoort eerst de Franschen: Den Bijbel ghebruchte
te Neufchastel in 't jaer 1538 heeft: Dit secret is groot,
maer ick segghe u raekende Christum ende de Kercke.

Men van 't jaer 1544 stelt: Dit secret is groot, maer
ick segghe van Christo ende de Kercke.

Die van 't jaer 1554 stelt: Dit secret is groot, ick
segghe in Christo ende de Kercke.

Inde volghende Bijbels van 't jaer 1562. tot
1605. hebben sy dit wederom verandert / ende ghe-
stelt: Dit secret is groot, maer ick spreke raekende Chri-
stum ende de Kercke: stellende op den kant dese woor-
den: De vereeninghe tusschen ons ende Christum is een
groot secret, 't en is gheene vleeschelike noch natuerlike
like.

Hoort nu onse Nederlanders: Alle de bijbels van 't
jaer 1580. tot 1635. stellen: Dese verborghentheydt is
groot, maer ick segghe in Christum ende in de ghe-
meynte.

Wit en stont de Synode van Dordrecht niet an/
daerom heeft se ghestelt. Dese verborghentheydt is
groot, doch ick segghe, dat, siende, op Christum ende op
de ghemeynte.

Hier hebt ghy hoor eerst uyt de Schryfture ghe-
schrypt het woordeken Sacrament ende in de plaetse
ghestelt verborghentheydt, ofte secret: ten tweeden
wydt ghy hier tusschen ghevoepert dit woordeken/
siende, of raekende, 't welck noyt noch in Latinsche
noch Gnecksche Texten en is te binden ghetweest. O-
ver sulc daer Paulus te bozen seyde van 't houwe-
lijck / Dit Sacrament is groot in Christo ende de Kercke:
Daer hebben de Calvinisten hem soo verdraept als
of hy seyde / niet van het houwelijck / maer bande
vereeninghe Christi met zijne Kercke / dat het eene
grootte verborghentheydt is: Want sy doen hem soo
spreken als of hy seyde: Als ick segghe dat dit eene
grootte verborghentheydt is / ick segghe dat siende
op Christum ende de ghemeente / of ghelijck de Fran-
schen hebben / hoor soo veel als Christum en de ghe-
meynte raecht / daer den Gneckschen text expresselijck
niet

niet anderz en heeft als / ick segghe in Christum en de ghemeente, sonder te spreken van siende ofte tackende, gheleijck oock de oude Geusche Bybels dat hebben overghesedt.

Desen text soo verbaescht zijnde / gaet me Petrus Cabeljau in zijn Memorij-boeck Tom. 2. C. 9 Art. 1. daer upt bewijzen dat het hontwelyck gheen Sacrament en is: Ten is gheene groote konst die te bewijzen als men de Schryfture naer zijn eyghen phantase gbedraept heeft.

VI. CAPITTEL.

6. Vervalschinghe.

DEN H. Apostel Paulus 1. Cor. 10. 16. sprekende van 't H. Sacrament des autars / noemt den kelch den beker der segheninghe ofte ghebenedijdinghe, die men ghebenedijdt ofte zeghent.

De Geusche Bybels van het jaer 1580. tot het jaer 1635. hebben dit soo ghestelt: Den drinckbeker der dancksegghinghe, die wy dancksegghende drincken.

Desen text hebben sy in dyp woorden verbaescht / te weren / als sy in de plaerse van gebenedijdinge ghestelt hebben dancksegginghe, ende in de plaerse van / die wy ghebenedijden, ghestelt hebben / die wy dancksegghende, ende ten lesten daer by gheboeght hebben / dit woord beken / drincken, daer niet eenen ooriginelen text dit en heeft.

Daerom heeft de Synode van Dordrecht, desen haeren ouden text weer berandert / ende ghestelt: Den drinck-beker der dancksegginghe die wy dancksegghende, seghenen.

Gheen van allen en dencht / noch en komt overeen met den ooriginelen Grieckschen text: want daer en staet noch drincken, noch dancksegginghe, noch dancksegghende: Maer de eyghen woorden zijn: *ποτήριον της εὐλογίας ἢ εὐλογῆμα*, dat is: Den beker der ghebenedijdinghe die wy ghebenedijden of seghenen.

VII. CAPITTEL.

7. Vervalschinghe.

AL-hoe-wel dat dese verhalſchinge alleen beſtaet in een kleyn woordcke / ſoo is-ſe nochtans van gheen kleyn ghewicht.

Den **H.** Apoſtel Paulus 2. Cor. cap. 5. v. 1. volghens den Griekſchen, Latijſchen, ende andere Text, ſeght: Wy weten, dat als, ofte iſt ſacken dat ons aerſch huys van dit tabernakel ghebroken wort, wy een ghebouw van Godt hebben, een huys niet met handen ghemaect, maer ewigh in de Hemelen.

De heele queſtie loopt op dit woordcken Als, ofte / iſt ſacken: 't is klaer ende ſeker dat'er ſoo ſtaet in het Griecx, te weten / *id est* 't welck noyt van eenighe ſchryvers en is ghebruycke gheweest dan voorsz. Als, ofte / iſt ſacken, ghelijck-men kan ſien by Badius, Ceratinus, Phavorinus, Henricus Stephanus, Criſpinus, Scapula, en andere meer / die alle de Griekſche woorden vertraelt ende upghelept hebben: 't ſelbe kan-men ſien by Erasmus Roterodamus op dese plaetſe.

Dit hebben oock de Luthersche Bijbels alſoo verſtaen / onder andere dien den welken ghebryckt is 't Antwerpen in 't jaer 1546. ende te Haerlinghen in 't jaer 1582.

Van ghelijcken oock de oude Geuſche Bijbels / den eerſten ghebryckt tot Dordrecht by Pieter verhaeghen Anno 1579. den tweeden te Delft by Albert Henrick Anno 1581. den derden / by den ſelven drucker / Anno 1582. den vierden / te Delft by Bruyn Hermantſche ſchinkel Anno 1606. den vijfden / 't Amſterdam by Jan Bartholomeeuw 1611. den ſesden / 't Amſterdam by Paulus van Raverſteyn Anno 1624. den ſevenſten / by Paulus Aertz van Raverſteyn Anno 1635. tot di. n. tijt toe / hebben alle de Geuſche Bijbels gheſtelt.

dat ons aerdsch huys ghebozen wort &c.

En lesten komt de Synode van Dordrecht aen-
gheftrcken / ende inde plaetse van te stellen / dese
woordkens / Als, oft / It sacken, stelt-se dit woord-
kens / Soo, ende op dat-men niet en sou twijffelen
dat dooz desen Soo moet verstaen worden / stelt-se
op den hant Num. 3. dat men daer dooz moet ver-
staen / soo haest, inder voeghen daer te bozen den sin-
ne de Schizture was / dat wy upt dit leven schep-
pen / eene wooninghe inden Hemel hebben / nu is
den sin / dooz dese verbalschinghe vande Synode /
dat wy eene wooninghe in den Hemel hebben / soo
als wy komen te sterben.

Indien ghy wy bzaeght wat daer soo veel aen-
ghelegghen is? Hier is soo veel aen ghelegghen dat-
men niet dese plaetse het vagebber willen te niete
laeten: Wilt-ghe dit sien hoor de oogh? hoor wat
der Petrus Cabeljau seght in zijn Memorij-boeck, To-
m. 2. Capite 12. Sect. 2. Num. 38. De tweede placase /
die hy / upt het nieuwe testament teghen het va-
gebber / is 2. Cor. 5. 1. Soo ons aerdsch huys deses ta-
makels ghebroken wordt &c. In welke woorden /
die hy / Paulus met eene volle versekeringhe ver-
klaert dat het in het sterben der gheloobighen soo
ingact / dat se schepdende upt dit lichaem terstont
overleedt worden met eene nieuwe wooninghe in den
Hemel: Hier upt / seyt hy doozders / kunnen wy
op dese wyse reden halben: Die terstont naer hare
roede opghenomen worden in den Hemel / die en
komen in gheen vagebber: Met de gheloobighen
daer het nu soo dat se terstont met het afleggen van
hare Lichamen worden opghenomen in den He-
mel / want Paulus spzeect met eene groote affen-
dente in opsicht niet alleen van zijn selven / maer
ook van alle gheloobighen / ende seyt: Wy weten
dat het soo gheschiedt: ergo de gheloobighen en
komen in gheen vagebber. Tot hier toe zijn 't
veegghen woorden van Cabeljau
wat dunckt u nu? siet ghe nu noch niet dat-se
met dese verbalschte schizturee het vagebber ko-
men

men befrjden/ daer fe dit te hozen niet de oeffnefe
 ende eyghe woorzen van Paulus niet en koften
 doen: want Paulus en seght niet dat de gheloofige
 soo haect als fe komen te sterben / terfont inden
 hemel fullen komen (dit hebben hem de Calviniften
 dooz het verkeeren van fyne woorzen val-
 ſchelyck toeghedicht) maer hy seght: IST dat wy
 sterben / oft ALS wy sterben / wy weten dat wy ee-
 ne wooninghe hebben inden hemel / hier wy en
 volghen niet dat wy terfont, ofte soo haect als wy
 doodr zijn die fullen hebben: want soo wanneer
 eenen meester seght teghen ſynen knecht: ALS ghy
 utw, werck ſult ghedaen hebben / ofte IST dat ghy
 deſen moeghenſont utw' werck voldoet / ghy wet
 dat ick u inden loon gheben ſal / dat en is niet te
 ſegghen terfont naer utw' werck / ofte soo haect als
 gh'utw' werck ſult ghedaen hebben ſult ghy uwen
 loon krijghen / want de beloſte van den meester
 ſoud' waerachtich zijn alhoewel dat hy tot ſa-
 be is / ſae tot ſ'anderdaeghs ende langher ver-
 wachrede van den loon te gheben. Op de ſelbe ma-
 niere ſpreect Paulus: Hy en seght niet terfont naer
 onſe doodr / noch soo haect als wy doodr zijn / maer
 hy seght / ALS wy fullen doodr zijn / ofte IST dat
 wy sterben / wy fullen opghenomen worden in den
 hemel / dat is waerachtich / en kan wel beſtan al-
 hoe-wel dit maer en gheſchiede eenighen tijt naer
 de doodr / op den welken de gheloofighen daer-
 en-tuſſchen konnen in't bagheper zijn.

VIII. CAPITTEL.

8. Vervalfchinghe.

Deſe laerſte vervalfchinghe ſal ick als eenre
 mate vooſtellen uyt het oude teſtament.
 Den Propheet Iſaias cap. 63 v. 16. ſeght; Abraham
 en heeft van ons niet gheweten, Iſrael en heeft ons niet
 ghekent.

Op de selve maniere hebben dit oock de Griekfche
 ende Latijnsche Cexten / als oock / volghend de o-
 vertalinghe van Arias Montanus, ende Xantes Pagni-
 us. Den Hebreuwfchen Cext: Den Chaldecuwfchen
 Cext Abraham en heeft ons niet gheleydt uyt Egypten, en-
 Israel en heeft voor ons gheene wonderheden ghedaen in
 de woestijne. Alle dese Cexten dan sprekten van den
 voorgaenden tijt.

Hier op zijn de Calvinisten inde werelt ghekomen
 ende hebben den Propheet Isaias doen sprekten van
 den teggenwoordighen tijt / stellende in hunne
 Bijbel: Abraham en weet van ons niet, ende Israel en
 kent ons niet.

Dese hervalschinghe en is mede van gheen kleyn
 consequentie: want het eerste ende doozuaerste
 is dat se booztzenghen om te toonen dat de
 Heylighen van ons niet en weten /
 dat: Abraham en weet van ons niet, Israel en kent ons

is valsch dat Isaias soo sprekent / te weten van
 den teggenwoordighen tijt / want hy sprekent vol-
 gens d'originele cexten / alleen van die tijden / die
 vordien oock boozt sijnen tijt ghepasseert waeren / te
 weten / als Moyses de Israheliten leyde uyt Egypten: op
 dien tijt / seyt hy / en heeft Abraham van ons niet ghe-
 kent, ende Israel en heeft ons niet ghekent. Kost het niet
 wonderen dat Abraham ende Israel in't ander leven op
 dien tijt / in't besouder niet en wisten dat d' Israheli-
 ten uyt Egypten gheleydt wierden / ende nochtang
 kennisse hadden / ende nu ter tijt noch hebben van
 andere saken: want wy en hebben noyt gheleert
 dat de Heylighen eene onbepaeide kennisse hebben
 van alles: maer als men den Propheet doet spre-
 ken alsoo: Abraham en weet van ons niet &c. dit siet op
 alle tijden / ende op alles te saemen / soo en ist dan
 niet wonder dat men niet soo eene hervalschte schrif-
 ture de kennisse ende wetenschap der Heylighen
 soude konnen bestrijden / ende wechneemen.

IX. CAPITTE .

Recapitulatie van al het voorgaende.

Hier hebt ghy nu beminde Leser, een faeltje af-
leen van het bedroch der Calviniften, upt het
welcke ghy lichtelijck alle de andere verbalschin-
ghen fult kunnen af-meren.

Stet nu eens dit spel aen. De Calviniften kome-
men teghen ons roepen (op dat ick spreke met
Martinus Lutherus) bewijst ons dit of dat upt schryf-
ture / en daer-en tuffchen s' hebben d' originele
fchryftuere / dooz haere verbalschinghen / ons af-
genomen / ende komen teghen ons bechten met soor-
dantghe spreucken die niet meer fchryftuer en zijn
als de Fabels van de Poeten.

1. **Wp** segghen 1. met Paulus 1. *Timoth. 4. 10.* Gode
is den faighmaker van alle menschen : Dit is oprechte
fchryfure : **Sy** veranderen dit woordken / Salich-
maker, in Bewaerder ofte Behouder, en dan roepen s'
Daer en staet in onsen bybel niet dat Godt den Se-
lichmaker, maer dat hy den Behouder ofte Bewaerder
is van alle menschen ; soe ist licht jemandt t' oertuy-
ghen als men den bybel verbalscht / ende naer s'
aen sin heeft ghedraept / ende noch lichtre de so-
me sechte gheimeente te verlegden die d' originele
texen niet en kan nae-sien.

2. **Wp** houden 't daer booz dat'er Priesters zijn in
't nientw testament ghelijck dit woort uptdrucke-
lijck staet op verscheyden plaetsen van alle de oude
Bybels : maer als de Calviniften dit woort npt hun-
ne Bybels hebben ghemonstert / ende ober al in
de plaetse ghestelt / ouderlinghen, dan komen sy te-
ghen ons roepen / dat ons alle die schryftuer-plaets-
sen niet baten en konnen : wat wonderz ? s' hebben
ons de waere schryftuere / met ghewelt van hunne
verbalschinghe / afghedraept.

3. **Wp** betoonen upt den oprechten text dat het

ghaer is zijn lichaem te kastijden ende te slaen, om
 dat Paulus 1. cor. 9. 27. ick kastijde oft slaec mijn lichaem;
 maer als de Calvinisten in de plaets van kastijden, heb-
 ben ghestelt/ ick temme, ofte onderworpe, ofte be-
 leghen mijn lichaem, dan komen sy met onse lys-
 tinghen/ ende den opzichten Text spotten.

Wij leeren dat men van mondelinghe overleve-
 ringhen moet houden/ om dat Paulus seght 2. *Thessal.*
 2. seght onderhoudt de overleveringhen: Maer de
 Calvinisten hebben ons den originelen text ontwel-
 licht/ ende in de plaets van overleveringhen ghe-
 lutt/settingen, of leeringhen, en komen van schreeu-
 ren / t'en staet in de schyftuere niet dat men overle-
 vinghen moet onderhouden: wat wonder is g'hebi-
 den de overleveringhen upt schyftuere gheschryft.

Wij houden t' daer booz / dat het houwelyck
 is de vereeninghe van man ende vrouwe/ een h.
 sacrament is / om dat Paulus *Ephes. 5. 32.* seght
 dat is een groot Sacrament in Christo ende de kercke. De
 Calvinisten hebben desen text met een woudebeke-
 der valscht dat den Apostel spreekt / niet van de
 vereeninghe van man ende vrouwe / daer by smee-
 delijck te horen van hadde ghesproken / maer
 van de gheestelijcke vereeninghe Christi met sijne
 kercke/ en dan roepen sy: Ten kan upt schyftuere
 niet goet ghemaeckt worden dat het houwelyck
 sacrament is: Hadde sy de schyftuere gela-
 ten in haere oprechticheyt / dan kost men hun lichte
 mont-stoppen.

Wij leeren dat behalven de ghebeden die men
 spreekt in't consacreren van den kelck/ oock eenen
 zegen moet by-ghevoeght worden / om dat Paulus
 1. cor. 10. 16. den originelen text/ den kelck noemt eenen
 zegen van zegheninghe die wy zeghenen, dit hebben de
 Calvinisten upt den text gheropeert / ende inde plaet-
 sel ghestelt: den beker der dancksegginghe die wy danck-
 seggende zeghenen: Soo en is het gheen konste te
 doen ons staende te houden datter behalven de
 dancksegginghen/ ende andere ghebeden gheen ze-
 gen en moet ghebruycht worden ober den kelck /
 want

want 't ghene te bozen schyftuerre was / is in eenre
poele phantasie van de Calvinisten ghemoden.

7. Wy leeren dat 'er een Daghepeter is: De Calvinisten houden contrarie / ende bewijzen dat uyt. 1. Cor. 5. 2. daer sy den H. Paulus, reghel-recht reggheden oorsinelen text / doen segghen / dat de gheboortighen verfont naer haere doot / ofte soo haelt als se ghestorben zijn / in den hemel komen. Als jemandt de schyftuer soo wilt verbalschen / soo kan sy alles te niete doen dat 't is in de werelddt: want Paulus en heeft niet eens ghedacht soo te spreken.

8. Wy houden dat de afghestorbene heplighen kennisse hebben van onse saken hier op de werelddt: Sen doen niet / segghen de Calvinisten, want Ihuus seght cap. 63. 16. Abraham en weet van ons niet, Israel en kent ons niet. Hoe desen text verbalscht is hebben wy boven bewesen.

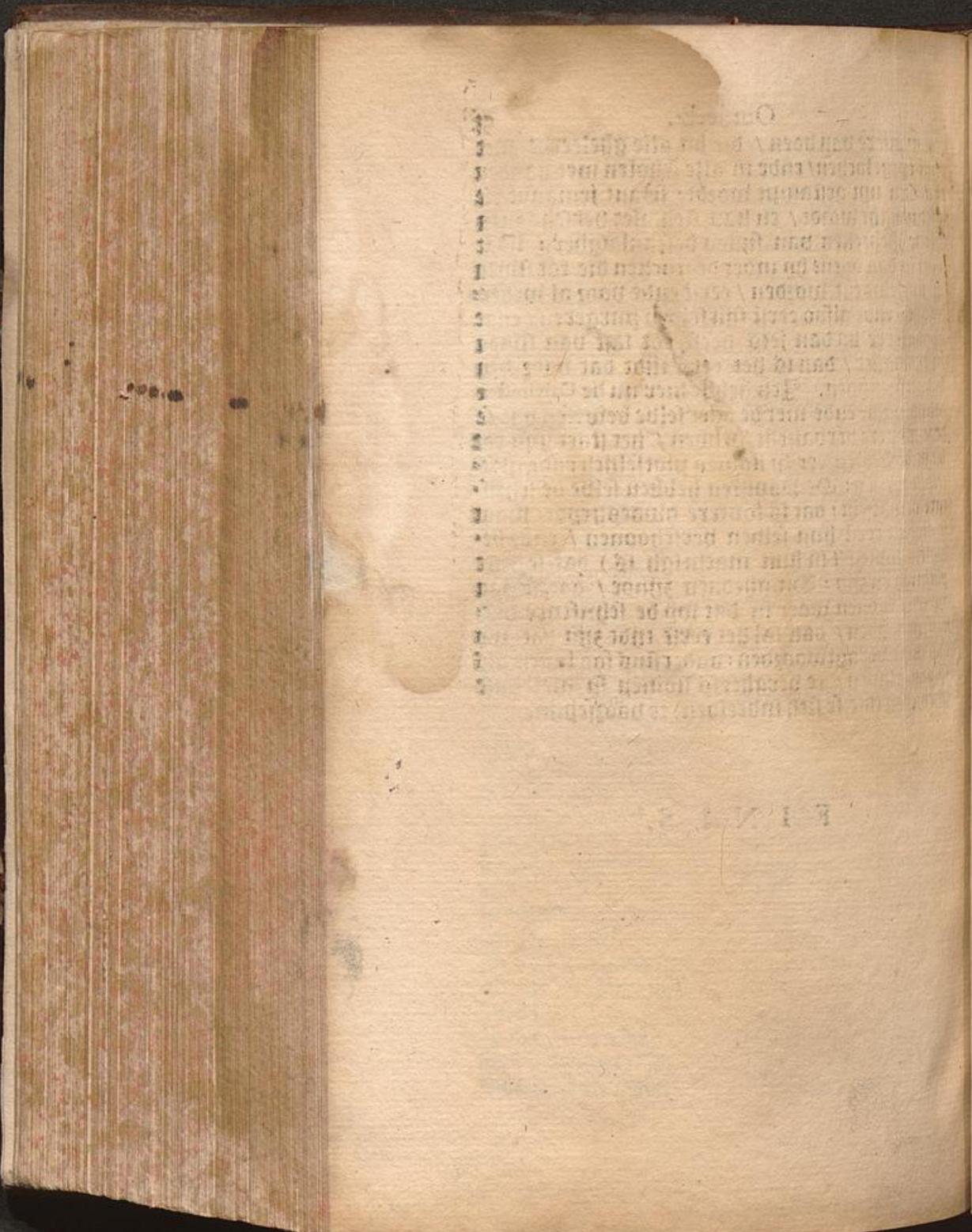
Wat dunct u / van desen handel: zijn dit niet kleine wapenen om ons te bebrechten / ende om unne eppen ghesoofs-stucken booz te staen / wapenen / segge ick / die reghel-recht strijden reggheden d'orsinelen texten / ende in gheenen anderen winkel als in hunne bedrieghelicke phantasie ghesmeede zijn: magh de slechte ghemengte die men die blindelinc in de handt steekt hier op niet vast gaen / ende daer mede proucken / en anders niet roepen / als op schyftuerre / daer hunnen Bybel in dese booy gaende / ende meet andere plaetsen verbalscht is:

Om te sluyten / moet ick noch eene verdrayende maniere van handelen der Calvinisten hier ontdecken / die ick by langhe experientie behonden hebbe / ende noch dit jaer achterhaelt: Ick hadde ergens in mijne schyften dese materie van het verbalschen der schyftuer aen-gheraeckt / als 'er eenen sekeren Quibain (want sijnen naem is onbekent) te Rotterdam, heeft laten uyt-gaen in druck een blat papier / daer hy in de plaetse van mijne opwoyningen erly te beantwoyden / niet anders en seght als de papisten hebben selve de schyftuerre verbalscht / want niet hy van optelt vier ofte vyf stucken: Die is

Ontdeckt.

ene maniere van doen / die by alle gheleerde met
recht upgelachen / ende in alle scholen met handen
en voeten up- gestampyt wordt: Want semant die
beschuldigt wordt / en kan sich niet verschoonen
mer de ghebeten van synen beschuldigher: Was
moet hy dan doen? hy moet de stucken die tot synen
last inghebrocht worden / eerst ende voer al weder
legghen / ende alsoo eerst syn selven purgeren / ende
op soo verre hy dan iets heeft tot last van synen
beschuldigher / dan is het eerst tijdt dat voer den
daggh te hengen. Ick hebbe hier nu de Calvinisten
beschuldigt / ende met de daer selve betwisen dat-se
de schifstuerre verbalscht hebben / het staet hun toe
dat weder leggen / eer sy komen plotselijck ende spot-
telijck toepen: De Papijsten hebben selve de schif-
stuerre verbalscht: dat is loutere dwaeshepdt / want
sy moeten eerst hun selven verschoonen / ende be-
wysen (indien 't in hun machtygh is) dat-se niet
vertrijgh en sijn: Dit ghedaen zijnde / dat-se dan
op eens roonen waer in dat wy de schifstuerre ver-
balscht hebben / dan sal het eerst tijdt sijn dat wy
ons mede verantwoorden: andersing soo lanck als
wy wypl blijven / ie verghheefst komen sy met onse
ghebeten (die-se sich inbeelden) te voerschijn.

F I N I S.]

Faint, illegible text on the right page, likely bleed-through from the reverse side. The text is arranged in several columns and is mostly obscured by stains and fading.

Faint markings or text at the bottom of the right page, possibly a signature or a page number.